

Valvojan ohje

Nämä ohjeet koskevat koetilanteen valvontaa. Ennen koetilaisuuden alkua koetila ja kokelaiden suorituspaikat on valmisteltu lukioihin rehtoreille lähetettyjen ohjeiden mukaisesti. Koetilaan saapuessaan kokelaat voivat liittää koneensa verkkoon ja kiinnittää virtalähteensä.

Kunkin kokelaan paikalle on jaettu muistiinpanopaperia ja kokelaan tikku, jolta kone voidaan käynnistää. Salissa on varapaikkoja, -kuulokkeita ja -koneita, jotka on käynnistetty USB-muistilta ja joihin on tehty äänitestit.

Kokeessa tarvittavat asiat

1. Verkko- ja sähkökaapelointi

2. Koetilan palvelin

3. Palvelintikkuja koetilan palvelimelle, varapalvelimelle, mahdollisille valvojan koneille sekä varalle.

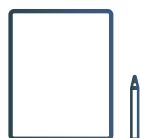
4. Varatietokoneet ja -kuulokkeet

5. Pöytäkirjalomake YTL:ltä (lukio tulostaa), kopiot valvojille tunnistamista varten.

6. Kokelaan tikkuja osallistujille, varapäätelaitteille ja varalle

7. Kokelaiden muistiinpanopaperit

8. Rehtorilla: koetehtävät sisältävä USB-muisti

9. Rehtorilla: suljettu kirjekuori, joka sisältää purkukoodin ja avainlukulistat (5 kpl)

I Ennen kokeen alkua

1. Koetilan palvelimien käynnistäminen

- Koetilan palvelin, koetilan varapalvelin ja mahdolliset valvojan koneet käynnistetään palvelintikulta.
- Käynnistä koetilan palvelin ja koetilan varapalvelin noin tunti ennen kokeen alkua.
- Valvojan näyttöjen ja koetilan varapalvelimen salasanat löytyvät koetilan palvelimelta.

2. Koetehtävien siirtäminen koetilan palvelimelle

- Rehtori tuo koetehtävät sisältävän USB-muistin koetilan palvelimelle.
- Salatut koetehtävät ladataan USB-muistilta koetilan palvelimelle.

3. Kokelaiden koneiden käynnistäminen

- Valvoja kehottaa kokelaita käynnistämään tietokoneensa USB-muistilta.
- Kokelaiden on osattava käynnistää itse omat laitteensa USB-muistilta.
- Tarvittaessa valvoja käynnistää koulun varakoneen kokelaalle.
- Valvoja ja rehtori voivat avustaa kokelasta koneiden käynnistämisessä.

4. Äänitestin tekeminen

- Kokelaat tekevät äänitestin, joka käynnistyy automaattisesti, kun kone on käynnistetty USB-tikulta.
- Jos koneeseen liitetyt kuulokkeet eivät löydy äänitestissä, anna kokelaalle toiset, mieluiten USB-liittimeen kytkettävät kuulokkeet.
- Valvojat ja rehtori voivat avustaa kokelasta äänilaitteiden säädössä.

5. Kuoren avaaminen

- Rehtori, valvoja ja kokelas toteavat purkukoodin ja avainlukulistan sisältävän kuoren olevan avaamaton.
- Rehtori avaa kuoren ja luovuttaa koetehtävien purkukoodin sekä avainlukulistat valvojalle.

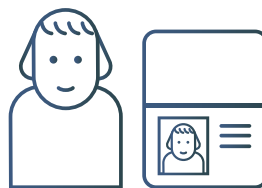
6. Purkukoodin syöttäminen

- Valvoja syöttää rehtorilta saamansa koetehtävien purkukoodin koetilan palvelimelle.

I Ennen kokeen alkua

1. Henkilöllisyyden tarkastamista varten tarvitset pöytäkirjan (tai kopion) ja avainlukulistan. Kokelailla on oltava mukanaan kuvallinen henkilötodistus, jos valvojat eivät pysty tunnistamaan heitä luotettavasti ilman.

2. Tunnista kokelas. Käytä henkilötodistusta tarvittaessa.

3. Tarkista henkilöllisyydestodistuksen ja pöytäkirjan avulla, että kokelas on syöttänyt henkilötunnuksen oikein koejärjestelmään.

4. Tarkista pöytäkirjasta, että kokelas on valinnut koejärjestelmässä oikean kokeen.

5. Etsi oikea avainluku ja vahvistuskoodi avainlukulistasta. Ilmoita nämä kokelaalle ja tarkista, että hän syöttää nämä koodit koejärjestelmään.

7. Kokelaiden tunnistaminen

Kokelaiden henkilöllisyyden tarkistamisella varmistetaan, että jokainen kokelas suorittaa omaa koettaan.

- Valvojat saavat rehtorilta avainlukulistan paperilla. Avainlukulista sisältää avainluvut ja vahvistuskoodit, joita koejärjestelmä pyytää. Lukion kaikki avainlukulistat ovat keskenään identtisiä ja luottamuksellisia. Valvojat eivät saa näyttää koodeja kokelaille.
- Yksi valvoja ehtii vahvistaa noin 25 kokelaan henkilöllisyyden 15 minuutissa. Valvojien on hyvä suunnitella sopia, kuka lähtee mistäkin suunnasta liikkeelle koetilassa.

8. Kokelaille lupa aloittaa koe

- Valvoja antaa kokelaille luvan aloittaa koe käynnistämällä kokeen koetilan palvelimelta.

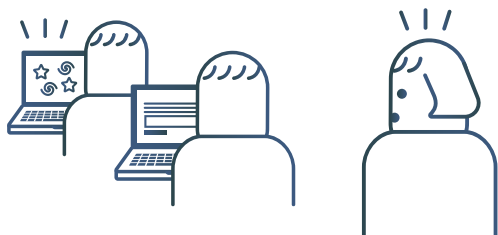

II Kokeen aikana

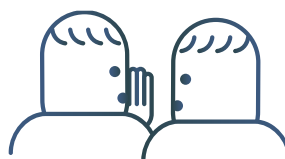

Valvojan tehtävänä on varmistaa, että koe suoritetaan YTL:n ohjeiden mukaisesti.

Koejärjestelmä **ei mittaa koeaikaa**, se on edelleen valvojen tehtävä.

Jokaisen kokelaan näytön on oltava yhden tai useamman valvojan nähtävillä jatkuvasti. Valvoja valvoo, ettei kokelaan näytöllä näy **kiellettyjä apuvälineitä**, aineistoja tai ohjelmia (esim. Windows-käyttöjärjestelmä, Wikipedia).

Valvoja valvoo, etteivät kokelaat tee yhteistyötä tai häiritse koetilannetta.

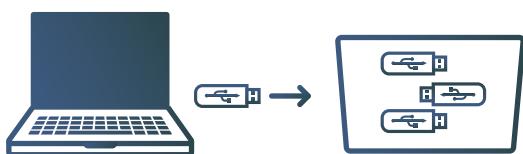
Valvojat **eivät saa kokeen aikana neuvoa koke-
lasta** tietokoneen tai koejärjestelmän käytössä.

Valvoja voi liikkua koetilassa, kunhan liikkuminen ei häiritse koetilannetta.

Kokelaiden näyttöjen seuraamisen lisäksi voit seurata kokeen etenemistä koetilan palvelimelta tai valvojan näytöltä. **Valvojan näytöltä näet mahdolliset ongelmatilanteet.**

Valvoja kirjaa pöytäkirjaan mahdolliset ongelmatilanteet ja miten ne ratkaistiin,

Päätettyään kokeensa kokelaat sammuttavat koneensa, irrottavat USB-muistin sekä **palauttavat muistitikun** ja muistiinpanovälineet valvojalle. Valvoja tarkistaa, että luonnospapereissa on kokelaan nimi.

Kokelaat joko jättävät tietokoneen paikalleen tai ottavat sen mukaansa. Tässä noudatetaan lukion antamaa ohjetta.

Ohjeita ongelmatilanteisiin

Koejärjestelmä ilmoittaa kokelaalle ja valvojalle, mikäli yhteys koetilan palvelimelle katkeaa. Kaikki kokelaan siihen mennessä laaditut vastaukset ovat tallentuneet, eikä työskentely voi jatkua ennen yhteyden palaamista. Tarkista ensin, että verkkokaapeli on huolellisesti kiinnitetty kokelaan koneeseen ja kytkimeen. Kokeile seuraavaksi käynnistää kokelaan päätelaite uudelleen. Mikäli uudelleenkäynnistys ei korjaa tilannetta, siirrä kokelas päätelaiteineen ja USB-muisteineen varapaikalle koetilassa. Jos ongelma jatkuu varapaikalla, vaihda kokelaalle vara-päätelaite.

Äänitesti ei kuulu

Mikäli äänet eivät kuulu, voi äänitestin sulkea ja avata uudestaan. Tarvittaessa koneen voi joutua käynnistämään uudelleen. Myös kuulokkeet voi vaihtaa ja tarvittaessa käytetään koulun varakoneita ja -kuulokkeita.

Äänite ei kuulu (vieraan kielen koe)

Vieraan kielen kokeissa kokelas voi kuunnella kunkin äänitteen vain yhden kerran. Jos kokelas ei kuule äänitettä teknisen syyn vuoksi, on ensin varmistettava äänen kuuluminen äänitestillä. Tämän jälkeen valvoja palauttaa äänitteen kuultavaksi koetilan palvelimelta. Uudelleenkuntelun salliminen tapahtuu valvojan näytöstä kokelaan riviltä sarakkeesta ”Viimeksi kuunneltu äänite”. Tämän jälkeen kokelaan selainikkuna on päivitettävä valvojan näytölle tulevan ohjeen mukaisesti.

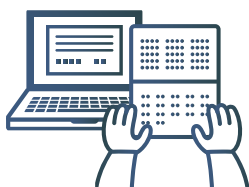

Kokelas poistuu hetkeksi paikaltaan

Jos kokelas poistuu paikaltaan esimerkiksi vessaan, hän kytkee **näytönsäästäjän** päälle klikkaamalla lukon kuvaa koejärjestelmän ylereunassa. Näytönsäästääjää käytettäessä ei kokelasta tarvitse tunnistaa uudelleen. Valvojen tehtävänä on valvoa, etteivät muut kokelaat koske poistuneen kokelaan koneeseen tällä välin.

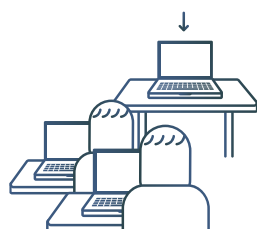
Äänten säätäminen kokeen aikana

Äänenvoimakkuutta voi säätää koejärjestelmän yläreunasta kokeen aikana. Tarvittaessa voi kokeilla vaihtaa kuulokkeita ja/tai käynnistää tietokone uudestaan. Tarvittaessa kokelaalle annetaan varapäätelaite.

Kokelas jatkaa jo aloitettua suoritusta

Mikäli kokelaan kone on jouduttu käynnistämään uudelleen ja/tai kokelas jatkaa suoritustaan varakoneella, täytyy hänen kirjautua uudestaan koejärjestelmään. **Uudelleenkirjautuessa valvoja tunnistaa kokelaan avainlukulistaa käyttäen.** Koejärjestelmä tunnistaa kokelaan henkilötunnuksen perusteella ja kokelas voi jatkaa työskentelyään siitä, mihin vastaaminen jäi. Kokelaalle hyvitetään ongelman selvittelyyn kulunut aika.

Kokelas siirtyy varakoneelle

Mikäli kokelas ei voi jatkaa koesuoritustaan omalla koneellaan, annetaan hänen käyttöönsä koulun varakone lisälaitteineen. Valvoja käynnistää varakoneen kokelaan tikulta. Kokelas voidaan myös siirtää varapaikalle. Mikäli kyse ei ole tietoliikennehäiriöstä ja koneen vaihtamisesta ei aiheudu häiriötä, voi kokelas jatkaa varakoneella työskentelyä omalta paikaltaan. Kokelaalle hyvitetään koneen vaihtamiseen kulunut aika.

Ohjeita ongelmatilanteisiin

Kokelaan yhteys koetilan palvelimelle pätkee

Koejärjestelmä ilmoittaa kokelaalle ja valvojalle, mikäli yhteys koetilan palvelimelle katkeaa. Kaikki kokelaan siihen mennessä laaditut vastaukset ovat tallentuneet, eikä työskentely voi jatkua ennen yhteyden palaamista. Tarkista ensin, että **verkkopiuha on huolellisesti kiinnitetty** kokelaan koneeseen ja kytkimeen. Mikäli yhteys ei verkkopiuhaa korjaamalla palaa tai katkeilee, siirretään kokelas päätelaitteineen ja USB-muisteineen varapaikalle koetilassa.

Useiden kokelaiden yhteys koetilan palvelimelle katkeaa

Jos yhteys koetilan palvelimelle katkeaa samanaikaisesti kaikilta kokelailta, tarkista ensimmäisenä koetilan palvelimen verkkokaapelin liitäntä. Jos kaapeli on kiinnitetty palvelimeen, siirry kohtaan Koetilan palvelimen toimintahäiriö. Jos yhteys koetilan palvelimelle katkeaa samanaikaisesti useilta kokelailta, käynnistetään tutkintoverkon verkkokytkimet uudelleen. Käynnistä ensin kokelaita lähinnä oleva kytkin. Jos vika ei korjaudu, uudelleenkäynnistä koetilan palvelimen suunnassa oleva seuraava kytkin.

Jos kytkimien uudelleenkäynnistys ei korjaa tilannetta, vaihda se tietoliikennekytkin, jonka alaisuudessa häiriöstä kärsivät kokelaat työskentelevät.

Koetilan palvelimen toimintahäiriö

Koetilan palvelimen toimintahäiriöt ilmenevät kaikkien kokelaiden havaitsemina ongelmina. Yhteys koetilan varapalvelimelle on toiminut normaalisti ennen toimintahäiriötä, toimi seuraavasti: 1) Ilmoita kokelaille viasta. Vian korjaukseen käytetty aika hyvitetään heille. 2) Sammuta sekä koetilan palvelin että koetilan varapalvelin ruudun oikeasta ylänurkasta. 3) Käynnistä koetilan varapalvelin koetilan palvelimeksi. 4) Kokelaat voivat jatkaa koesuoritusta normaalisti. Selvitä löytyykö lukiosta uusi tietokone koetilan varapalvelimeksi. Käynnistä uusi varapalvelin käyttämättömältä palvelintikulta.

Koetilan varapalvelimen toimintahäiriö

Koetilan varapalvelimen toimintahäiriö ilmenee koetilan palvelimelta ja/tai koetilan varapalvelimelta. Kokelaat voivat jatkaa koesuoritusta normaalisti. Tarkista ensin koetilan varapalvelimen verkkoyhteys. Yritä sen jälkeen käynnistää varapalvelin uudelleen ensin samalta palvelintikulta ja sen jälkeen käyttämättömältä palvelintikulta. Jos nämä yritykset eivät korjaa tilannetta, selvitä löytyykö lukiosta uusi tietokone koetilan varapalvelimeksi. Käynnistä uusi varapalvelin käyttämättömältä palvelintikulta.

Ohjeita ongelmatilanteisiin

Sähköt katkeavat koko rakennuksesta

Jos sähköt katkeavat koko rakennuksesta, voidaan koetta jatkaa akkuvarmistuksen avulla. Viiden minuutin sähkökatkon jälkeen pyydä kokelaita tallettamaan tiedostonsa (esim. LibreOffice, Geogebra) ja sammuttamaan koneensa näytön oikeasta ylänurkasta. Seuraa verkkoon liitettyjen koneiden määrää valvojan näytön yläreunasta. Kun koneet ovat poistuneet, sammuta ensin koetilan palvelin ja sen jälkeen koetilan varapalvelin.

Sähköjen palaututtua käynnistä koetilan palvelin ja varapalvelin uudelleen. Pyydä kokelaita käynnistämään päätelaitteensa ja tunnista kokelaat. Kokelaat saavat jatkaa kokeen suoritusta valvojan luvalla vasta kun kaikki kokelaat on tunnistettu. Kokelaille hyvitetään sähkökatkoksen selvittämiseen kulunut aika.

Kokelaat eivät voi jatkaa koesuoritusta

Mikäli kokelaat eivät voi jatkaa koesuoritustaan, kysy lukio välittömästi toimintaohjeita YTL:stä **p.0295 338280**.

Kokelaan kone käynnistyy kokeen aikana uudestaan

Mikäli kokelaan kone käynnistyy uudelleen, saattaa kyseessä olla vilppiyritys tai tekninen vika. Valvojan harkinnan mukaan kokelas jatkaa koesuoritustaan joko omalla koneellaan tai varakoneella.

Häiriö kokelaan teknisessä valvonnassa

Jos koetilan palvelimeen tulee jonkin kokelaan kohdalle tällainen viesti, on valvojan välittömästi otettava yhteyttä YTL:ään lisäohjeiden saamiseksi. Viesti tai siihen liittyvä yhteydenotto ei saa missään tapauksessa tulla kokelaiden tietoon.

III Kokeen jälkeen

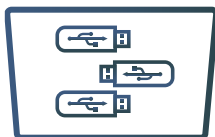

Valvoja ilmoittaa koeajan päättyneen. Kokelaat päättävät kokeensa em. ohjeiden mukaisesti.

Koeajan päätyttyä tai viimeisen kokelaan poistuttua valvoja tekee seuraavat toimenpiteet tässä järjestyksessä:

- Sammuttaa mahdolliset valvojan tietokoneet.
 - Sammuttaa koetilan varapalvelimen.
 - Tallettaa kokelaiden koesuoritukset USB-muistille.
 - Sammuttaa koetilan palvelimen.
 - Varmistaa, että koetilan palvelimessa ja varapalvelimessa käytetyistä USB-muisteista on poistettu niihin kiinnitetty paperiliitin. Paperiliittimen poistaminen on merkinä siitä, että näitä palvelintikkuja ei saa käyttää uudelleen. Kokelaiden tikkuja voidaan käyttää uudelleen.
 - Toimittaa kokelaiden koesuoritukset sisältävät USB-muistit sekä muut kokeessa käytetyt USB-muistit rehtorille. Kaikki USB-muistit säilytetään YTL:n määräysten mukaisesti.
-

Valvojan on varmistuttava siitä, että **kaikki USB-muistit kerätään talteen**. Kokelaan tikkuja voi välittömästi käyttää uudelleen. Palvelintikku ja koesuoritusten siirtämiseen käytetty USB-muisti luovutetaan rehtorille.

Ulkopuolisilta estetään pääsy koetilaan, kunnes tekniikka on purettu.

Rehtori siirtää koesuoritukset siirtotikulta YTL:n verkkopalveluun ja antaa arviointiin osallistuville opettajille palvelun käyttöoikeudet. Tämän jälkeen **opettajat voivat arvioida suorituksia** YTL:n verkkopalvelussa.
